

การเลือกเมล็ดพันธุ์ดี

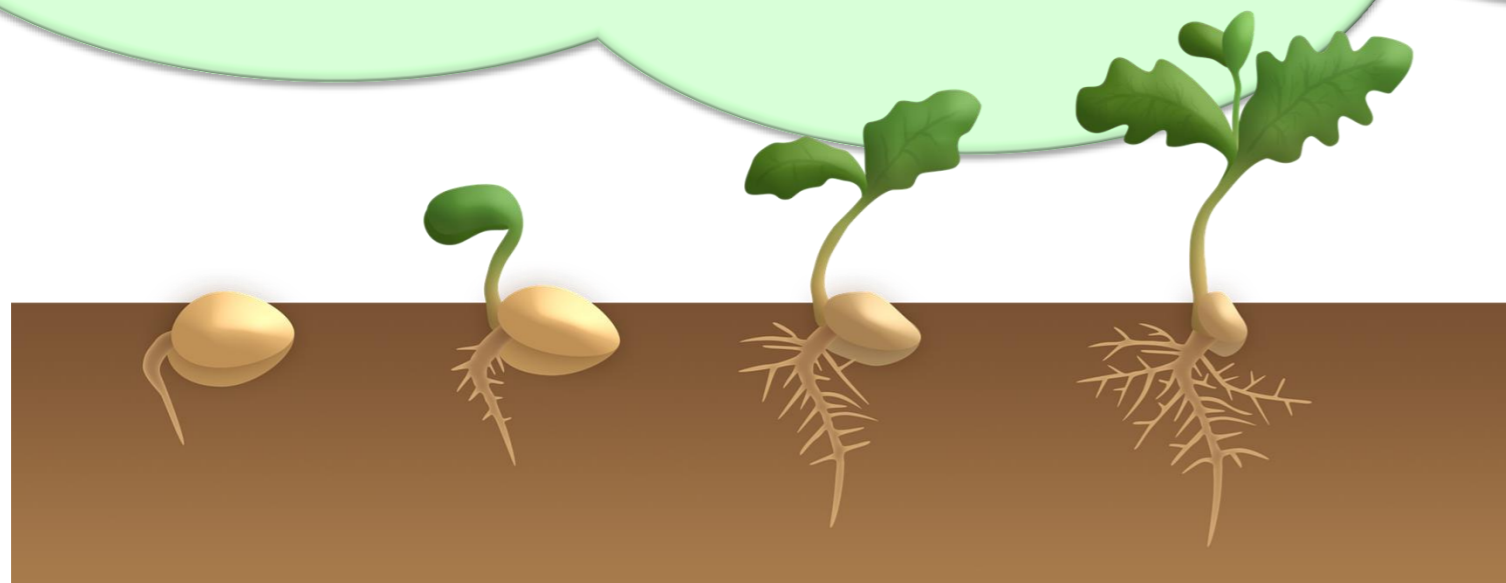
เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตพืชของเกษตรกร



ความแตกต่างระหว่างเมล็ดพันธุ์กับเมล็ดพืช

เมล็ดพันธุ์ (seed) หมายถึง เมล็ดพืชที่มีชีวิต เมื่อนำไปปลูก หรือนำไปขยายพันธุ์แล้วจะได้ต้นที่เจริญงอกงามตรงตามพันธุ์กรรมของพืชนั้น ๆ

เมล็ดพืช (grain) หมายถึง เมล็ดพืชที่ใช้บริโภคจะมีชีวิตหรือไม่มีชีวิตก็ได้ เช่น เมล็ดธัญพืช (ข้าว ข้าวโพด เมล็ดพืชตระกูลถั่ว)



อ้างอิง: ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร : แนวปฏิบัติในการใช้มาตรฐานสินค้าเกษตร การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับการผลิตเมล็ดพันธุ์พืชอาหารสัตว์ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551. (9 กรกฎาคม 2563). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 137 (ตอนพิเศษ 158), หน้า 20.

ลักษณะของเมล็ดพันธุ์ดี

เมล็ดพันธุ์ดีมีลักษณะดังนี้

- ตรงตามพันธุ์ที่ระบุไว้ (ตามฉลาก) ความตรงตามพันธุ์นั้นไม่สามารถดูได้จากเมล็ด ต้องปลูกแล้วจึงจะทราบ ดังนั้นการเลือกซื้อเมล็ดพันธุ์จากความเชื่อมั่นในผู้ผลิตทำให้ได้เมล็ดพันธุ์ดีที่ตรงตามพันธุ์ได้
- สะอาด ปราศจากสิ่งเจือปน
- ปราศจากโรคและไข่แมลง
- มีเปอร์เซ็นต์ความงอกสูง
- มีความแข็งแรงสูง



พันธุ์ดีคืออะไร

พันธุ์ดีคือ

- เป็นที่ต้องการของตลาด
- มีความสม่ำเสมอในสายพันธุ์
- ทนทานต่อโรคและแมลง
- ให้ผลผลิตสูง



การดูแลพันธุ์ดีจากสภาพภายนอก

- เมล็ดพันธุ์ดี ควรมีสีสดใส
- เมล็ดเก่า จะมีสีขุ่นมัว คล้ำ
- ไม่ควรมีเศษผง เมล็ดแตกหัก
- ไม่มีรอย และรูเจาะของแมลง





ข้อดีของการเลือกใช้เมล็ดพันธุ์ดี

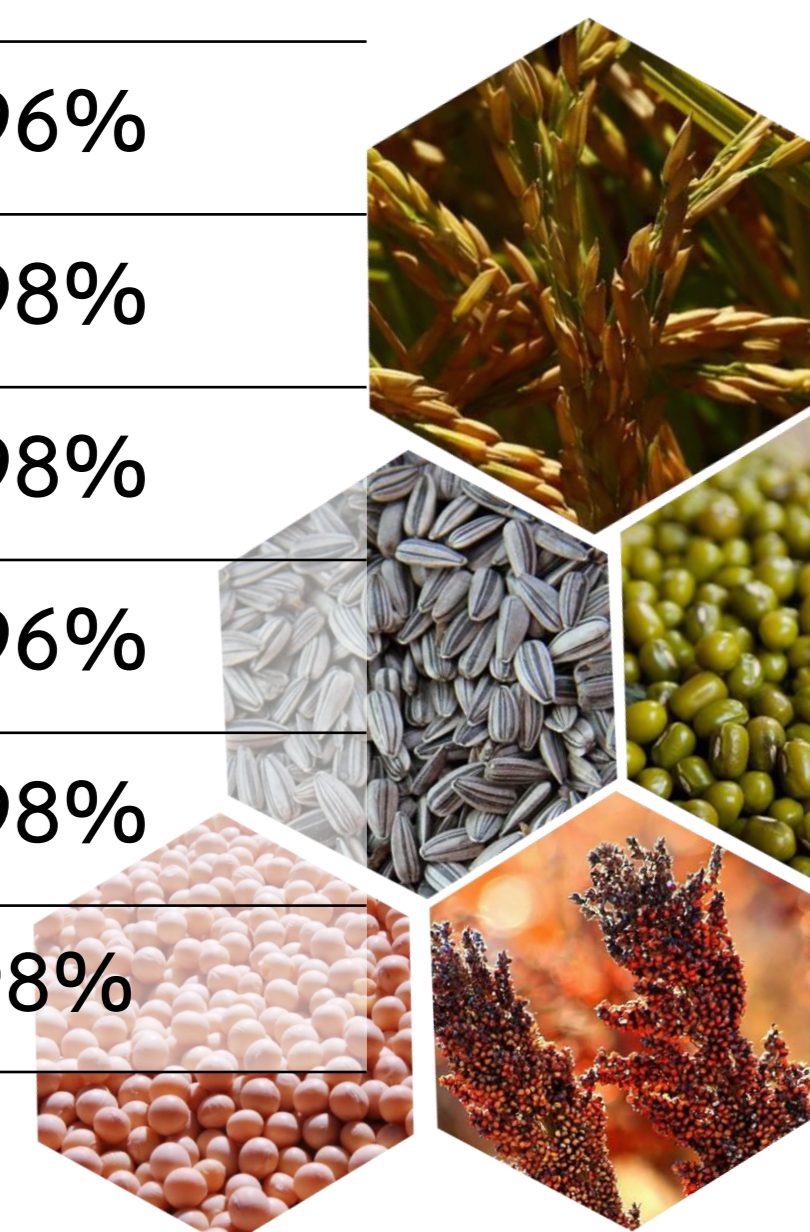
- ตรงตามพันธุ์
- ความงอกและความแข็งแรงสูง ส่งผลให้เจริญเติบโตเร็วสม่ำเสมอ และอัตราการรอดชีวิตในสภาพไร่นาสูงกว่าเมล็ดพันธุ์ทั่วไป
- ทนทานต่อสภาพแวดล้อมดีกว่าเมล็ดพันธุ์ทั่วไปเนื่องจากเป็นเมล็ดพันธุ์ที่ถูกคัดเลือกแล้ว
- ให้ผลผลิตสูงกว่าเมล็ดพันธุ์ทั่วไป
- ประหยัดต้นทุนค่าเมล็ดพันธุ์ต่อไร่ เพราะใช้อัตราต่ำกว่าเมล็ดพันธุ์ทั่วไป
- ลดการแพร่ระบาดของเมล็ดวัชพืชที่ปนมากับเมล็ดพันธุ์

วิธีการเลือกซื้อเมล็ดพันธุ์

1. สืบค้นมาจากแหล่งผู้ผลิตที่น่าเชื่อถือ เพื่อให้มั่นใจว่าเมล็ดพันธุ์ตรงตามพันธุ์และเมล็ดพันธุ์มีคุณภาพ

ตารางที่ 1 มาตรฐานคุณภาพเมล็ดพันธุ์ควบคุมพืชไร่

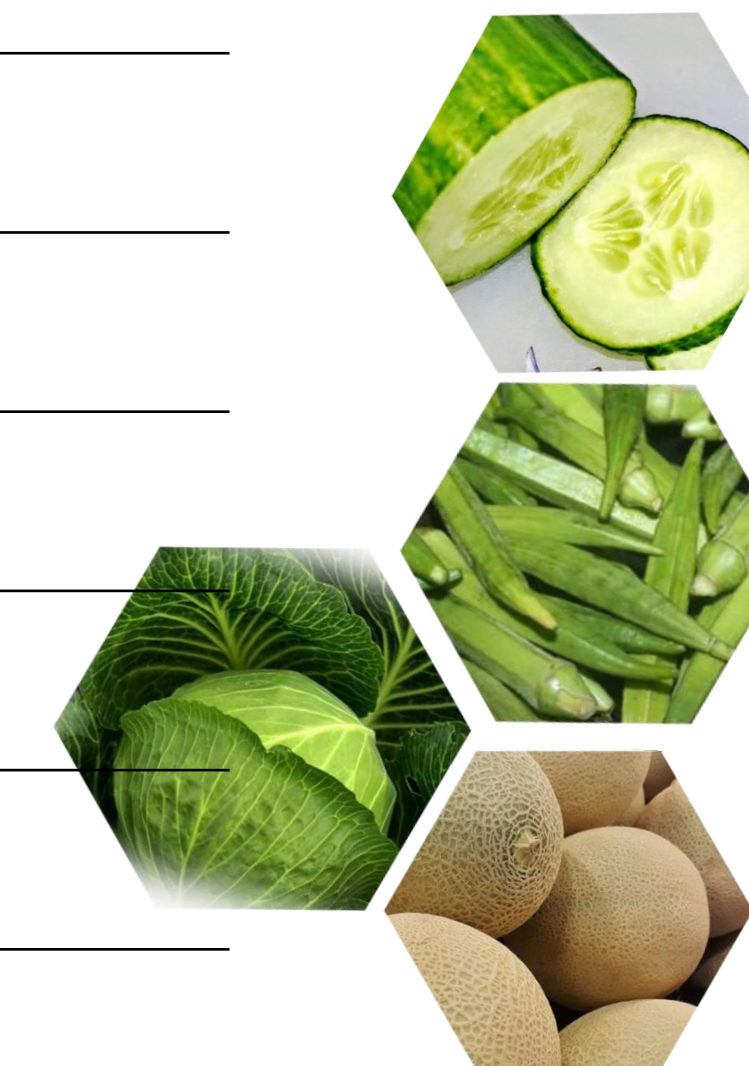
| ชนิดพืช | พันธุ์ | เปอร์เซ็นต์ความงอก | เปอร์เซ็นต์ความบริสุทธิ์ |
|----------------|-----------|--------------------|--------------------------|
| ข้าวเปลือก | ทุกพันธุ์ | ความงอก 75% | ความบริสุทธิ์ 98% |
| ข้าวโพด | ทุกพันธุ์ | ความงอก 70% | ความบริสุทธิ์ 98% |
| ข้าวโพดหวาน | ทุกพันธุ์ | ความงอก 60% | ความบริสุทธิ์ 96% |
| ข้าวฟ่าง | ทุกพันธุ์ | ความงอก 75% | ความบริสุทธิ์ 96% |
| ถั่วเขียว | ทุกพันธุ์ | ความงอก 75% | ความบริสุทธิ์ 98% |
| ถั่วเขียวพิวดำ | ทุกพันธุ์ | ความงอก 75% | ความบริสุทธิ์ 98% |
| ถั่วเหลือง | ทุกพันธุ์ | ความงอก 75% | ความบริสุทธิ์ 96% |
| ทานตะวัน | ทุกพันธุ์ | ความงอก 75% | ความบริสุทธิ์ 98% |
| ฝ้าย | ทุกพันธุ์ | ความงอก 70% | ความบริสุทธิ์ 98% |



วิธีการเลือกซื้อเมล็ดพันธุ์

1. สืบค้นมาจากแหล่งผู้ผลิตที่น่าเชื่อถือ เพื่อให้มั่นใจว่าเมล็ดพันธุ์ตรงตามพันธุ์และเมล็ดพันธุ์มีคุณภาพ
- ตารางที่ 2 มาตรฐานคุณภาพเมล็ดพันธุ์ควบคุมพืชสวน (พืชผัก)

| ชนิดพืช | พันธุ์ | เปอร์เซ็นต์ความงอก | เปอร์เซ็นต์ความบริสุทธิ์ |
|------------------------------------|-----------|--------------------|--------------------------|
| กระเจี๊ยบเขียว | ทุกพันธุ์ | ความงอก 75% | ความบริสุทธิ์ 98% |
| กระเทียมใบ | ทุกพันธุ์ | ความงอก 70% | ความบริสุทธิ์ 98% |
| กะหล่ำปลี กะหล่ำดอก คะน้า บรอกโคลี | ทุกพันธุ์ | ความงอก 70% | ความบริสุทธิ์ 98% |
| แคนตาลูป แตงเทศ เมล่อน | ทุกพันธุ์ | ความงอก 75% | ความบริสุทธิ์ 98% |
| แตงกวา แตงร้าน | ทุกพันธุ์ | ความงอก 75% | ความบริสุทธิ์ 98% |
| แตงโม | ทุกพันธุ์ | ความงอก 70% | ความบริสุทธิ์ 98% |
| ถั้วฝักยาว | ทุกพันธุ์ | ความงอก 70% | ความบริสุทธิ์ 98% |
| ถั้วลันเตา | ทุกพันธุ์ | ความงอก 70% | ความบริสุทธิ์ 98% |



วิธีการเลือกซื้อเมล็ดพันธุ์

1. สืบค้นมาจากแหล่งผู้ผลิตที่น่าเชื่อถือ เพื่อให้มั่นใจว่าเมล็ดพันธุ์ตรงตามพันธุ์และเมล็ดพันธุ์มีคุณภาพ
- ตารางที่ 3 มาตรฐานคุณภาพเมล็ดพันธุ์ควบคุมพืชสวน (พืชผัก)

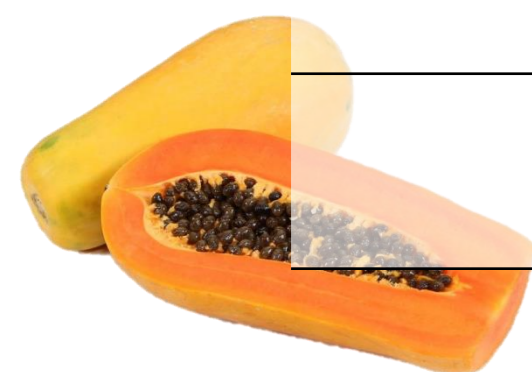
| ชนิดพืช | พันธุ์ | เปอร์เซ็นต์ความงอก | เปอร์เซ็นต์ความบริสุทธิ์ |
|--------------------------|-----------|--------------------|--------------------------|
| บวบเหลี่ยม | ทุกพันธุ์ | ความงอก 75% | ความบริสุทธิ์ 98% |
| ผักกาดกวางตุ้ง ผักกาดขาว | ทุกพันธุ์ | ความงอก 70% | ความบริสุทธิ์ 98% |
| ผักกาดเขียว | ทุกพันธุ์ | ความงอก 70% | ความบริสุทธิ์ 98% |
| ผักกาดหอม | ทุกพันธุ์ | ความงอก 65% | ความบริสุทธิ์ 95% |
| ผักกาดหัว | ทุกพันธุ์ | ความงอก 75% | ความบริสุทธิ์ 96% |
| ผักชี | ทุกพันธุ์ | ความงอก 60% | ความบริสุทธิ์ 98% |
| ผักบุ้งจีน | ทุกพันธุ์ | ความงอก 50% | ความบริสุทธิ์ 94% |
| พริก | ทุกพันธุ์ | ความงอก 55% | ความบริสุทธิ์ 97% |



วิธีการเลือกซื้อเมล็ดพันธุ์

1. สืบค้นหาจากแหล่งผู้ผลิตที่น่าเชื่อถือ เพื่อให้มั่นใจว่าเมล็ดพันธุ์ตรงตามพันธุ์และเมล็ดพันธุ์มีคุณภาพ
ตารางที่ 4 มาตรฐานคุณภาพเมล็ดพันธุ์ควบคุมพืชสวน (พืชผักและสมุนไพร)

| ชนิดพืช | พันธุ์ | เปอร์เซ็นต์ความงอก | เปอร์เซ็นต์ความบริสุทธิ์ |
|----------------------------------|-----------|--------------------|--------------------------|
| ฟักทอง | ทุกพันธุ์ | ความงอก 75% | ความบริสุทธิ์ 98% |
| ฟัก แฟง | ทุกพันธุ์ | ความงอก 70% | ความบริสุทธิ์ 98% |
| มะระจีน มะระขี้นก | ทุกพันธุ์ | ความงอก 70% | ความบริสุทธิ์ 98% |
| มะเขือยาว มะเขือม่วง มะเขือเปราะ | ทุกพันธุ์ | ความงอก 70% | ความบริสุทธิ์ 98% |
| มะเขือเทศ | ทุกพันธุ์ | ความงอก 65% | ความบริสุทธิ์ 98% |
| หอมหัวใหญ่ | ทุกพันธุ์ | ความงอก 70% | ความบริสุทธิ์ 98% |
| มะละกอ | ทุกพันธุ์ | ความงอก 70% | ความบริสุทธิ์ 98% |
| กัญชา กัญชง | ทุกพันธุ์ | ความงอก 70% | ความบริสุทธิ์ 99% |





มาตรฐาน คุณภาพและวิธีเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ควบคุม

พระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535

- ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดมาตรฐาน คุณภาพและวิธีเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ควบคุม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556 ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 130 ตอนพิเศษ 148 ง หน้า 32-33 (ลงวันที่ 31 ตุลาคม 2556)
- ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดมาตรฐาน คุณภาพและวิธีเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ควบคุม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. ๒๕๖๔ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 138 ตอนพิเศษ 126 ง หน้า 5 (ลงวันที่ 11 มิถุนายน 2564)



วิธีการเลือกซื้อเมล็ดพันธุ์

2. บรรจุภัณฑ์อยู่ในสภาพดี จัดวางอยู่ในร้านค้าหรือสถานที่ ที่สะอาดและอากาศถ่ายเทได้สะดวก

ลักษณะบรรจุภัณฑ์

- ถุงพลาสติกสานหรือถุงพลาสติกหนา ป้องกันน้ำแต่ไม่ป้องกันความชื้น ควรเลือกที่มีสีสดใส ไม่หมองคล้ำ ถุงพลาสติกสานไม่เปื่อยยุ่ย
- ถุงอลูมิเนียมฟอยด์ ป้องกันทั้งน้ำและความชื้นได้ ควรปิดสนิท สีสดใส ไม่หมองคล้ำ
- กระป๋องโลหะ ป้องกันทั้งน้ำและความชื้นได้ ควรปิดสนิท ไม่บวมบยุบ หรือเป็นสนิม

3. เลือกซื้อเมล็ดพันธุ์ที่ยังไม่หมดอายุ

4. มีฉลากระบุรายละเอียดของเมล็ดพันธุ์ชัดเจน (ภาพที่ 1 2 และ 3)

ตัวอย่างฉลากเมล็ดพันธุ์พืชไร่ของกรมวิชาการเกษตร

ข้อความที่ต้องพิจารณาบนฉลาก

| | | | |
|---------------------------|---|--|------------------|
| ชนิดพืช | → | ถั่วเขียว | ชั้นพันธุ์ขยาย |
| ชื่อพันธุ์ | → | พันธุ์ | ชัณษาท 3 |
| หมวดหมายเลข | → | Lot # | R 630306 LR |
| ความชื้น | → | % ความชื้น | ไม่เกิน 11 % |
| อัตราความงอก | → | % ความงอก | ไม่ต่ำกว่า 85 % |
| อัตราความบริสุทธิ์ | → | % ความบริสุทธิ์ | ไม่น้อยกว่า 98 % |
| วันที่ทดสอบ | → | วันที่ทดสอบ | พฤศจิกายน 2563 |
| ผู้รวบรวมและสถานที่รวบรวม | → | ศูนย์วิจัยพัฒนาเมล็ดพันธุ์พืชพิษณุโลก กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ | |

ภาพที่ 1 ฉลากเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลืองชั้นพันธุ์ขยาย

เมล็ดพันธุ์ที่ปราศจากสิ่งเจือปนต้องมีเปอร์เซ็นต์ความบริสุทธิ์สูง

ตัวอย่างฉลากเมล็ดพันธุ์พืชไร่ของกรมวิชาการเกษตร

ข้อความที่ต้องพิจารณาบนฉลาก

| | | |
|--------------------|--|----------------------------------|
| ชื่อบริษัท | ศูนย์วิจัยพืชไร่ นครสวรรค์ | ผู้รวบรวมและสถานที่รวบรวม |
| ชนิดพืช | เมล็ดพันธุ์จำหน่าย ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ พันธุ์ นครสวรรค์ 5 | ชื่อพันธุ์ |
| ฤดูกาลผลิต | ฤดูกาลผลิต(เดือน/ปี) พ.ย. 2563 | วันที่ทดสอบ |
| ความชื้น | ความชื้น < 12% | ชื่อและอัตราส่วนของสารเคมีที่ผสม |
| อัตราความงอก | ความงอก > 75% | |
| อัตราความบริสุทธิ์ | เมล็ดพันธุ์บริสุทธิ์ 98% | |

Lot No.C64 NS5 02 LR-B1

อิมิตาคลอพริด 70% ดับบลิวจี
คาร์บาริล 85% ดับบลิวพี
แคลแทน 40% ดับบลิวพี

ภาพที่ 2 ฉลากเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

ตัวอย่างฉลากเมล็ดพันธุ์ตามท้องตลาด

เครื่องหมายการค้า



ตราปลาทอง

คลาวดี

ชนิดและชื่อพันธุ์

พันธุ์พริกจินดาแดง

เมล็ดพันธุ์ควบคุม



พริก พ.พ.0000/2564

แหล่งรวบรวม : ประเทศไทย

น้ำหนักสุทธิ : 0.5 กรัม

จำนวนเมล็ด(ประมาณ) : 104 เมล็ด

พ.พ. 0000/2564

หมวดหมายเลข (Lot No.) 1234

แหล่งรวบรวม ประเทศไทย

เมล็ดพันธุ์บริสุทธิ์ร้อยละ 99

อัตราความงอกร้อยละ 90

ทดสอบเมื่อ 01/01/2564

วันสิ้นอายุใช้ทำพันธุ์ 01/01/2564

รวบรวม/นำเข้า 11/2563

สามารถตรวจสอบทะเบียนได้จาก
แอปพลิเคชัน DOA Agri Factor

ข้อความที่ต้อง
พิจารณาบนฉลาก



เพาะกล้าในกระบะ หลังต้นกล้ามีใบจริง
2-3 ใบ ย้ายปลูกในกระถาง หรือแปลง
ปลูก โดยปลูกเป็นหลุม หลุมละ 1 ต้น
เว้นระยะห่าง 50×60 เซนติเมตร

รวบรวม/นำเข้า/สถานที่รวบรวม

บริษัท คลาวดี ประเทศไทยจำกัด 813 ม.8 ต. วังทอง อ. วังทอง จ.พิษณุโลก 65130

โทร 055-313113

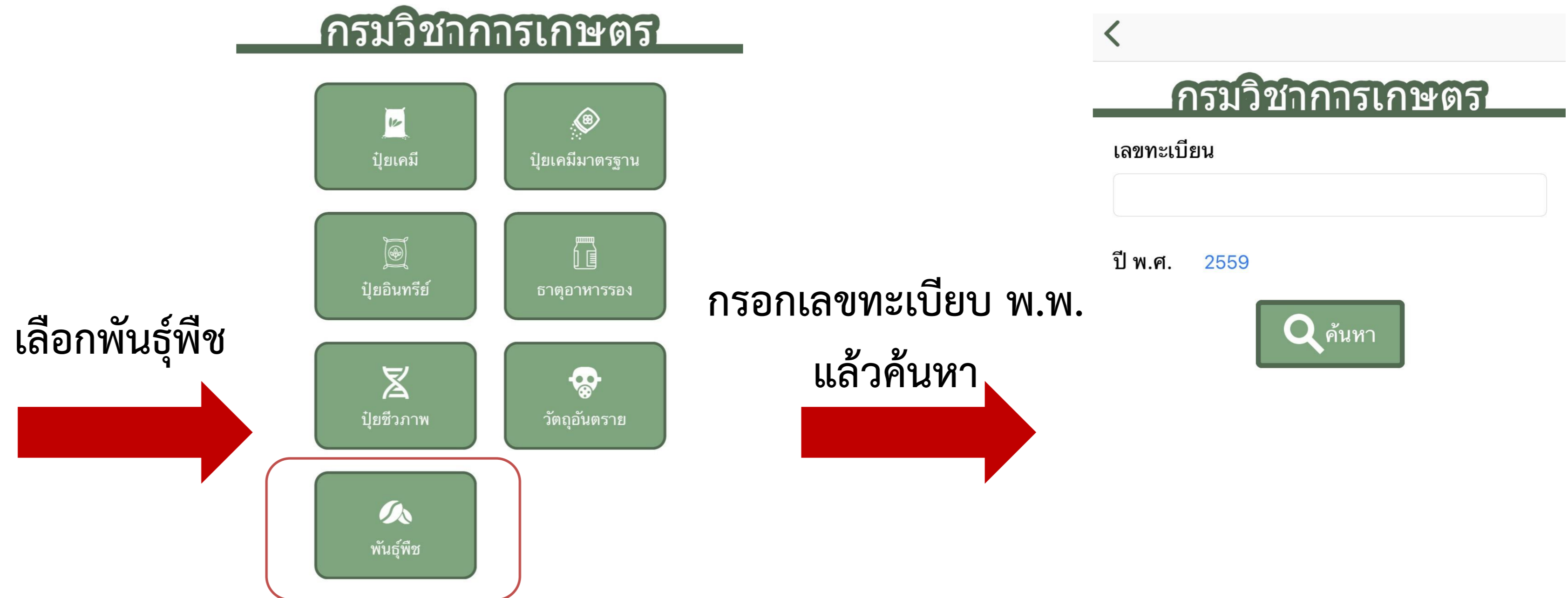
ภาพที่ 3 ตัวอย่างฉลากเมล็ดพันธุ์ตามท้องตลาด

วิธีการเลือกซื้อเมล็ดพันธุ์

5. ตัวแทนจำหน่ายหรือร้านค้ามีใบอนุญาตขายเมล็ดพันธุ์ควบคุม หรือร้าน Q-Shop
- สามารถนำเลขที่ พ.พ. ตรงฉลากมาตรวจสอบทะเบียนได้จากแอปพลิเคชัน DOA Agri Factor



ดาวน์โหลดแอปพลิเคชัน
DOA Agri Factor





การผลิตพันธุ์พืชของกรมวิชาการเกษตร

- การผลิตพันธุ์พืชไร่ ได้แก่ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ข้าวโพดหวาน ข้าวโพดข้าวเหนียว พืชตระกูลถั่ว อ้อย มันสำปะหลัง ปาล์มน้ำมัน งาม ฝ้าย ฯลฯ
- การผลิตพันธุ์พืชสวน ได้แก่ พืชผัก ไม้ผล ไม้ผลเมืองหนาว พืชอุตสาหกรรม ไม้ดอกไม้ประดับ พืชสมุนไพรและเครื่องเทศ



หน่วยงานในการผลิตพันธุ์พืชของกรมวิชาการเกษตร

ดำเนินการผลิตใน 78 หน่วยงาน ทั่วประเทศ

ศูนย์วิจัยพืชไร่
ศูนย์วิจัยปาล์มน้ำมัน
(10 ศูนย์)

ศูนย์วิจัยพืชสวน
ศูนย์วิจัยการเกษตรที่สูง
ศูนย์วิจัยเกษตรหลวง
(10 ศูนย์)

ศูนย์วิจัยและพัฒนา
เมล็ดพันธุ์พืช
(5 ศูนย์)

ศูนย์วิจัยและ
พัฒนาการเกษตร
(53 ศูนย์)



สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่หน่วยงานของกรมวิชาการเกษตร ดังนี้

ศูนย์วิจัยและพัฒนาเมล็ดพันธุ์พืชพิษณุโลก

โทรศัพท์ 0-5531-3113

กองวิจัยพัฒนาเมล็ดพันธุ์พืช

โทรศัพท์ 0-2940-7129